

מקורות

Page 1 of 6 – YIJE 5783 – Set 4

- 1 מגדל דוד ספר מצוה עשין מצות עשה רכג
- 2 המצוה רכ"ג. שנצטוונו לגרש מי שירצה לגרש בכתב [סהמ"צ לר"מ עשין רכ"ב, רמב"ם הל' גרושין פ"א] והוא אמר
- 3 ית' [דברים כ"ד א'] וכתב לה ספר כריתות וגו'. ענין כונת מצוה זו מבואר שזה לתקון סדר בני אדם ואופן עמידתם
- 4 במה שיש בו מן התקון ושלמות הזווג, כי לפעמים תתעורר שנאה בסבה ושלא בסבה בין איש לאשתו ותתחזק
- 5 האיבה ההיא עד שיצטרך שירחיקנה או יכנה או יהרגנה או יעמדו כל ימיהם במשטמה, ויהיה זה הפך כונת ה'
- 6 בבריאה. וגם אם לא ירחיקנה מן השכיבה יהיה הזרע בלתי נכון, וכבר ידעת מה שאמרו בבני גרושת הלב [נדרים
- 7 כ' ע"ב], לפיכך היה משלמות תורתנו שיוכל לגרש אותה ללא סבה וללא דבר לכונה שכתבנו. ורבותינו הקדושים
- 8 עשו קצת דקדוקים כפי מה שבאה הקבלה האמתית בענין גרושין למען יארך הענין, כי לפעמים תתעורר משטמה
- 9 תעמוד יום או יומים או שבוע ואחר יתפייס. ובדורות האחרונים קמו אנשים גדולים מוסרי הדור וראו בעוונותינו כי
- 10 לפי ארך הגלות והיותנו עם מפוזר ומפורר בין העמים, נולדו בנו מדות מגונות כילדי נכרים נספיק [ישעי' ב' ו'], ועשו
- 11 סייגים וגדרים שלא יגרש אדם מדעתו כי אם בהסכמת אחרים כדי שישתדלו לשים עצת שלום ביניהם. אמנם
- 12 לשלמות בני עמנו בזמן מתן תורה לא הוצרך לגדרים ההם. ומאשר הענין בעצמו אינו מצוה ומורה על תכונה רעה,
- 13 ר"ל המגרש ללא סבה ובלא ערות דבר, ע"כ אמרו [צ' ע"ב] שנוי המשלח. וכן מפני שזוג ראשון הוא הראוי להיות
- 14 ביניהם אהבה ורעות, וכן מחייב טבע ישר מאשר גדלו יחד בימי הנעורים אמרו [שם] המגרש אשתו הראשונה
- 15 מזבח מוריד עליו דמעות. ואעפ"י שאלו הענינים הם כפי הנמצא בסמך הכתוב יש קצת דמיון בעינינו, כי כמו שענין
- 16 הקרבנות לא כווננו לעצמן רק לפי הרגלם בהם כמו שכתב הר"ם, ואמרה תורתנו שיהא הקרבן לה' להעתיקם מן
- 17 האמונות הכוזבות, כן המעשה ההוא לא כוון לעצמו רק להוציא המין, ולעורר על זה באה בענין ההוא מצוה כדי
- 18 שיעשה לזאת הכונה, ומי שיגרש אשתו ראשונה, יורה שעקר המצוה היא אליו להנאת גופו אולי נתן לבו באחרת
- 19 אמנם אם היא פרוצה או רעה עד שאינו יכול לדור עמה, אז אמרו רבותינו [שם] שמצוה לגרשה, ועל כיוצא באלו
- 20 תהיה מצות הגרושין כאחת מן המצות לתועלת הנמשך מהן, אעפ"י שאין עקר מצוה זו לזאת הכונה כי ענין המצוה
- 21 הוא שיגרש מי שירצה לגרש בכתב ועל פי עדים. וזה היה ג"כ משלמות התורה שאם לא יצטרך רק שיוציאנה
- 22 מביתו או שיאמר בפני עדים אין את אשתי ימשך מזה הפסד גדול בין בני אדם, כי כבר כתבנו שיתעורר ריב יעמוד
- 23 יום או יומים ואפשר שיתפייס תוך הזמן ההוא, ואם גרשה והוציאה מביתו יתנחם ולכבודו לא יחזירנה, או אולי גם
- 24 היא לא תתרצה בכך, ולזאת הכונה תקנו רבותינו [בבא בתרא ק"ס ע"א] גט מקושר לכהן, מפני שאינו יכול להחזיר
- 25 גרושתו. ו
- 26
- 27 מלבי"ם דברים (פרשת כי תצא) פרק כד פסוק א
- 28 ולהסביר הדבר מה שיתכן שבנות ישראל יהיו קלות הערך אשר אם יראה אחרת נאה הימנה או שהקדיחה תבשילו
- 29 שתתיר התורה לגרשה, אבל משפטי ה' אמת כנ"ל ורצה השי"ת שבני ישראל יחיו יחד עם נשותיהם חיי רצון ולא
- 30 חיי הכרח. ואם לא היה יכולת בידו לגרשה היה כ"א מתאונן על חיי שבהכרח יחיה עם אשה אשר לא תמצא חן
- 31 בעיניו, אבל כשי"ל יכולת לגרשה כ"ז שלא תאבד כל החן שהיה לה תספיק למנעו מזה, בחשבו שאם ישא אחרת
- 32 גם היא לא תהיה טובה הימנה, וכ"ז שלא גרשה בהכרח הוא חיי רצון. ונסביר הדבר במשל קטן. אם יחרצו לאיש
- 33 שישב בבית יום א' לעונש יחשב לו, ומרצונו ישב כלוא בבית כמה ימים ותחשב לו עוד לענג ונחת
- 34
- 35 העמק דבר דברים (פרשת כי תצא) פרק כד פסוק א
- 36 אכן אם כן והוציאה או גרשה מביתו מיבעי, דמשמעות שלח הוא לרצונו, כמו ושלח לכם את אחיכם אחר, ושלחתה
- 37 לנפשה, וכן הרבה, אלא מזה למדנו דיש גירושין מחמת שהיא רוצה בכך שחוששת לעיגון או ליבום וחליצה
- 38 וכדומה, ע"ז כתיב ושלחה היינו לנפשה ורצונה.

מקורות

Page 2 of 6 – YIJE 5783 – Set 4

- 1 העמק דבר דברים (פרשת כי תצא) פרק כד פסוק ג
- 2 וכתב לה וגו'. אפילו מן האירוסין צריכה הכנה זו כמש"כ לעיל
- 3
- 4
- 5 שו"ת מהר"ם מלובלין סימן קכג
- 6 והא לך תשובת הגאון מהר"ר מרדכי יפה זצ"ל שהשיב על ענין המתהוה בגט שכ"מ הנ"ל לפי סדר השאלה ששלחו
- 7 אליו כת המקילין וקודם שהגיעו לידו דברי תשובתי כאשר הוא הכל מבואר בדבריו ואעפ"כ לא התיר האשה
- 8 הנזכרת לעלמא אפילו בגט שני רק שהיה מצריך אותה לחזור לבעלה הראשון אבל אחר שבאו לידו דברי תשובתי
- 9 ויתאמתו לו כל הדברים בטל דעתו ועלתה גם כן הסכמתו להצריכה גט שני:
- 10 שו"ת מהר"ם מלובלין סימן קכג
- 11 ואני בשמעי את הדברים הנ"ל בעת שקראו את הדברים הנ"ל באזני עמדי ומשתומם על השמועה ולבי
- 12 בוער כאש בקרבי על קצת רבנים שהעלו בלבם להחטיא את ישראל ולהתיר להם חומרות מאשת איש והרבות
- 13 ממזרים בישראל חלילה וחלילה והציקתני רוח בטני ואמרתי למען ציון לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט רצוני
- 14 לומר למען ישראל המצוייני"ם במצות חמורות לא אחשה ולמען קהל ה' הצריכים לירא"ת של"ם בתכלית השלימות
- 15 מצד היחוס לא אשקוט ולא אניח מלהשיב על דבריו ולחוות דעתי ולגלות טעותם ודמיונם בגיטין שהם דמיונים
- 16 שאינם אמתיים ואין להם דמיון אמתי בשכל
- 17 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פב עמוד א
- 18 /מתני'/. המגרש את אשתו, ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני - ר' אליעזר מתיר, וחכמים אוסרים.
- 19 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף פב עמוד ב
- 20 ורבי יוחנן אמר, טעמא דר"א מהכא: ואשה גרושה מאישה לא יקחו - אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן
- 21 הכהונה, אלמא הוי גיטא. ורבנן? איסור כהונה שאני .
- 22 : תוספות מסכת גיטין דף פב עמוד ב
- 23 אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה - וא"ת והא ודאי דאיסור כהונה שאני דהא אם לא נתגרשה אלא
- 24 מאישה ולא הותרה לשום אדם פשיטא דאפילו לר"א לא הוי גט כלל בעלמא ואם מת מותרת להתייבם ואף על פי
- 25 שפסולה לכהונה וי"ל דהכי מייתי דכיון דאפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה א"כ כי אמר חוץ מפלוני
- 26 הוי גט גמור דאם לא הוי גט סברא הוא דבלא נתגרשה אלא מאישה אפילו ריח הגט לא הוי ולא היה אוסרה הכתוב
- 27 לכהנים
- 28 שו"ת מהר"ם מלובלין סימן קכג
- 29 אך אקדים להם שאלה גדולה והוא כלולה לכל. וזה כי ידוע ומפורסם הוא משנה שלימה שהיא בסוף גיטין דף צ'
- 30 שאמרו שם ז"ל. בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערות דבר. וב"ה אומרים אפילו
- 31 הקדיחה תבשילו שנאמר כי מצא בה ערות דבר כו'. עכ"ל המשנה. מדלא אמר אסור לגרש אשתו כו' משמע הלשון
- 32 לא יגרש אדם את אשתו שהוא בדרך עצה טובה שלא יגרש אלא אם כן מצא בה ערות דבר אבל אם רוצה לגרש
- 33 אפילו בלא מציאת ערות דבר יכול לגרש. ואני מיום עמדי על דעתי הייתי משתומם ומתמיה על זאת המשנה
- 34 שמשמעותה שאפילו בלא מציאת ערות דבר יכול לגרשה מהיכן למדו לומר כן שמא דוקא גזירת הכתוב הוא דוקא

מקורות

Page 3 of 6 – YIJE 5783 – Set 4

1 אם מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות שכן משמע לשון הפסוק אבל אם לא מצא בה ערות דבר שמא הגט
2 אינו כורת ביניהם. ואין לומר מהא ילפינן לה. דאיתא שם בגמרא על זאת המשנה ז"ל א"ל רב פפא לרבא לא מצא
3 בה לא ערוה ולא דבר מהו אמר ליה מדגלי רחמנא גבי אונס לא יוכל לשלחה כל ימיו כל ימיו בעמוד והחזיר קאי
4 התם הוא דגלי רחמנא אבל הכא מאי דעבד עבד ע"כ בגמרא. ופרש"י לא מצא בה לא ערוה ולא דבר לבית הלל
5 וגירסה מהו מי כייפינן ליה לאהדורה או לאו. גבי אונס האונס את הנערה בתולה לא יוכל לשלחה כל ימיו אמרינן
6 במסכת מכות דהאי כל ימיו קרא יתירה הוא ובא ללמדך לא יוכל לשלחה ואם שלח לא יחא בשילוחה כל ימיו שב"ד
7 כופין אותו להחזירה ואינו לוקה על שילוחו שנתקו הכתוב לעשה של עמוד והחזיר מכלל דכל המגרשים אינם
8 בעמוד והחזיר דאי כל מגרשי נשותיהן בעמוד והחזיר למה לי לגלויי בהאי עכ"ל רש"י. דמשמע שכל אדם יכול
9 לגרש והגט כורת אפי' לא מצא בה ערות דבר ואפי' מגרש מחמת אהבה. זה אינו כי עדין אני שואל ואומר שמא מה
10 דהתורה היתירה לכל אדם לגרש את אשתו אפילו לא מצא בה לא ערוה ולא דבר היינו דוקא בסתם ושמגרש אותה
11 ואינו מזכיר בפה לא ערוה ולא דבר היינו דוקא משום דירדה התורה לסוף דעת המגרש שאינו מזכיר בנתינת הגט
12 לא ערוה ולא דבר והיינו משום דודאי איבה נטורא לו בלבו עליה שכן שכיח ומצוי הוא בבני אדם שלפעמים שונא
13 אדם את חברו בלא טעם כמו שאמרו חכמי המחקר אהבה אין בו טעם כך אני אומר שלפעמים יש שנאה בין בני
14 אדם בלא טעם וגבי גט אמרה התורה ושנאה ומשמע שאפי' מחמת שנאה נטורא בלבו לבד יכול לגרש (אפילו) לזה
15 מצריך בגמרא דלא יוכל לשלחה וגומר אבל בלא קרא משמע אפי' הכי היה צריך להחזירה. אבל כשאנו רואין
16 ומרגישים שיש לו על אשתו אהבה גמורה ובא לגרש אותה מחמת אהבה גמורה שיש לו עליה כגון כדי להצילה
17 מנזק וצער ככבודן דידן במעשה הגט הנ"ל שבא להצילה שלא תיזקק ליבום שירא שמא יצער אותה בחליצה
18 ותצטרך ללכת אחריו למרחקים וכהאי גוונא שמא הגט אינו כורת ביניהם. ובאמת בימי חורפי עמדתי זמן רב
19 בתימא זו ובכל פעם ששמעתי כשהיה אדם חולה ומסוכן ולא היה לו בנים והיה לו אחים ושמעתי מקרובי האשה
20 שאמרו להשתדל ממנו גט כדי להציל האשה מזיקת היבם הייתי משתומם ומתמיה בלבי מהיכן למדו רבותינו
21 קדמונינו לומר כן שהרי זה ידוע שזה אוהב את אשתו שמא הגט אינו כורת ביניהם ואינה פוטר אפי' מיבום. וכמה
22 פעמים נשאתי ונתתי עם רבותי וחבירי מענין כזה ולא השיבו לי דבר שהיה מתיישב בו לבי עד שקראתי במסכת
23 יבמות ולמדתי במשנה בפרק האשה רבה ומצאתי שם במשנה וגמרא שנתיישרה בה דעתי ז"ל המשנה. את זו
24 דרש רבי אליעזר בן מתיא אשה גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אישה עכ"ל המשנה. ואמרינן עלה בגמרא אמר
25 רב יהודה אמר רב הוה ליה לרבי אליעזר למידרש ביה מרגניתא ודרש ביה חספא. מאי מרגניתא דתניא אשה
26 גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה והיינו ריח הגט שפוסל בכהונה עכ"ל הגמרא. וזה
27 לשון רש"י לא נתגרשה אלא מאישה כגון שכתב לה גט ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם
28 שלא נתגרשה זו לגמרי אלא מאישה נפרדה פסולה לכהונה אם מת והותרה לינשא. ה"ג והיינו ריח הגט דפסול
29 בכהונה עכ"ל רש"י. הרי לך בפירוש שאיש יכול לגרש את אשתו שתהא מגורשת ממנו לבדו שהוא לא יקרא עוד
30 אישה והיא לא תקרא עוד אשתו ונפקא מינה שאחיו לא יקרא עוד יבמה ואם ימות פטורה מחליצה ואעפ"י כן איסור
31 אשת איש שהיה עליה כבר קודם זה הגט ישאר עליה כל ימי חייו. ומדכתב רש"י בזה הלשון כגון שכתב לה גט
32 ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם. ולא כתב רש"י וכתב לה גט וכתב בו הרי את מגורשת
33 ממני ואי את מותרת לכל אדם משמע מפירושו שאפי' נוסח הגט הוא כתוב כנוסח כל הגיטין שכתוב בהן הרי את
34 מותרת לכל אדם שזהו עיקר הגט כשיאמר לה הוא בשעת מסירת הגט אי את מותרת לכל אדם אינו משום תנאי
35 דאי משום תנאי לא הוי אפילו ריח הגט והוי מותרת אפילו לכהונה. אלא שבלשונו זה הוא מבטל באמירתו זאת מה
36 שכתוב בגט הרי את מותרת לכל אדם ולא נשאר בכריתה זו אלא שתהא היא נפרדת ממנו לבדו ולא יקרא הוא עוד
37 אישה והיא לא תקרא עוד אשתו. ומשמע אפי' נטל הגט מידה וחזר ונתנו לידה ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם
38 אינו מועיל להתירה בכך אלא מיד כשאמר לה ואי את מותרת לכל אדם ביטל כתיבת הסופר שכתב בגט בציווי הרי
39 את מותרת לכל אדם. ואחר כך כשחזר ונטלו מידה אף על פי שיחזור ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם אינו
40 מועיל משום דמה שכתב בגט הרי את מותרת לכל אדם ביטל במאמרו ועכשיו אינו מגרשה אלא באמירה לבד
41 והתורה אמרה וכתב לה ונתן בידה בכתיבה לשמה הוא מגרשה ולא באמירה והכא כתב הסופר הוא בטל. ואף על
42 גב דגבי כשאמר הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני אמרו חז"ל במשנה ריש פרק בתרא דגיטין כיצד יעשה יטלנו
43 הימנה ויחזור ויתנו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ומביאו הטור א"ע בסימן קל"ז לפסק הלכה שאני התם

מקורות

Page 4 of 6 – YIJE 5783 – Set 4

- 1 שבתחלה כשאמר חוץ מפלוני לא ביטל כל משמעות כתב הסופר שכתב הרי את מותרת לכל אדם אלא קצת מלשון
2 הכתב ביטל והעיקר נשאר בקיומו. לפיכך כשיטלנו מידה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם חזר
3 וקיים כל הכתב של הסופר. אבל הכא שביטל במאמרו זה כל משמעות הלשון אלו המלות מכתב הסופר והם הרי
4 את מותרת לכל אדם ובמה יקיים הגט כשיחזור ואומר לה הרי את מותרת לכל אדם הרי כתיבת הסופר כבר בטלה
5 ואנן כתיבה לשמה בעינן. ומכל הדברים הנ"ל נתברר בפירוש שאשה זו אין לה תקנה להנשא לשום בעל בעולם
6 שהרי היא נשאת באיסור אשת איש על כל העולם עד שימות הבעל כמו שכתב רש"י בפירוש ז"ל פסולה לכהונה
7 אם מת והותר' לינשא משמע אבל כל ימי חייו אסורה לינשא לשום אדם כי אם לו. אם כן מי יוכל להתירה לעלמא
8 שהרי אין לה בעל בעולם ואין איש בעולם שיוכל לינשא אותה אלא זה הבעל לבדו. ומעכשיו אחרי עיוני בזה הרי לך
9 בהדיא שאני מצאתי מרגניתא תוך מרגניתא. דמרגניתא של ר' יהודה היה שמצא שאפי' ריח הגט פוסל בכהונה.
10 ואני מצאתי שעל כרחך מיירי זה הפסוק במגרש אשתו מאהבה והוא כדי להצילה מנזק אחרי מותו כגון להצילה
11 מזיקת היבם וכה"ג דאי במגרש מחמת שלא מצאה חן בעיניו ואין כוונתו להחזירה לעולם אם כן כשיאמר לה כן
12 תהיה זאת האשה עגונה לעולם שהרי יוכל לגרשה בעל כרחיה. וחלילה תורתנו הקדושה שכל דרכיה דרכי נועם
13 להתיר לאדם ששונא את אשתו ומגרשה ממנו שתהא נפרדת ממנו כל ימיו שיכול לגרשה ולומר לה אי את מותרת
14 לכל אדם שאם כן תתעגן היא כל ימיו שהרי כיון שהוא מגרש אותה מתוך שנאה ודאי אין דעתו לחזור ולינשא אותה
15 כל ימיו. ואיה אם כן נעימותיה של תורה. אלא ודאי מיירי במגרש אותה מתוך אהבה כגון שלא תהא זקוקה ליבם
16 ודעתו אם יעמוד מחוליו שיחזור וישאנה ואיש אחר לא ישלנה. לכך אינו מתירה לעלמא מפני שהוא מחזיק אותה
17 לעצמו. ומאמינים זה לזה שיחזרו וישאו זה את זה ומיירי בלא תנאי דאי בתנאי פשיטא. ועל כרחך הדין כן הוא
18 דהכא התורה מתרת לו שיכול לומר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם לכך קראוהו בגמרא ריח
19 הגט דאי במגרש מחמת שלא מצאה חן בעיניו הרי מצינו במשנה שלימה ריש פרק בתרא דגיטין פליגי בה חכמים
20 ורבי אליעזר באם אמר לה הרי את מגורשת ממני ותהא מותרת לכל אדם חוץ מפלוני שתהיה אסורה לו שר'
21 אליעזר סבירא ליה שהוא גט וחכמים אומרים שאינו גט והביאו הטור בא"ע סימן קל"ז ופוסק הלכה כחכמים
22 ומשמע שאם אמר לה אי את מותרת לכל אדם אפי' ר' אליעזר מודה דאינו גט ואם כן למה אמרין הכא בסתם
23 שהוא גט משמע לכולי עלמא אלא ודאי התם מיירי כשמגרשה מתוך שנאה וחששה התורה שלא תתעגן לכך כולי
24 עלמא מודו שאינו גט. והכא מיירי כשמגרשה מאהבה להצילה משום נזק ואינו מגרשה אלא ממנו לבד שלא יקרא
25 לה הוא עוד אישה ואחיו לא יקרא לה עוד יבמה אם ימות ומאמינים זה לזה שכשיעמוד יחזירו וישאו זה את זה ואין
26 כוונתו לכרות כריתה גמורה שתהא נפרדת ממנו לגמרי וטעמא הוא דבכל גט הולכין אחר מחשבת המגרש.
27 דכשמגרש מחמת שלא מצאה חן בעיניו הרי כוונתו הוא לכריתה גמורה לכך צריך אליבא דחכמים שלא ישייר בה
28 שום אדם ואפי' חוץ מאחד אינו גט שאינו כריתה גמורה אפי' חוץ מאחד חוששת התורה שמא תתעגן. אבל הכא
29 דמחשבת המגרש אינו לכריתה גמורה אלא להצילה מזיקת היבם והכריתה כזאת היא רפה מאד ואינה חזקה שאין
30 בה חשש עיגון לכך יוכל לשייר בה אפי' כל אדם. ועוד אני אומר שמטעם זה לא רמזה התורה גט כזה בפרשת
31 גירושין דהיינו בפרשת והיה אם לא תמצא חן בעיניו וגו' דהוי גט. וכן חכמינו ז"ל לא דברו מגט כזה בכל מסכת
32 גיטין היינו משום דבפרשת גירושין וגם בכל מסכת גיטין לא דברו אלא בגט שיוכל להתקיים בה ויצאה מביתו
33 והיתה לאיש אחר אבל בגט זה שפסוק ויצאה מביתו יוכל להתקיים אבל והיתה לאיש אחר לא יוכל להתקיים דמי
34 יתירנה שהרי אין לה בעל בעולם אפילו אם יתן לה הוא בעצמו גט פעם שניה הרי הכתוב אומר ונתן בידה ויצאה
35 מביתו וגו' וזו היא כבר יצאה מביתו בגט הראשון שנתן לה בתחלה שהיא נפרדת ממנו והרי הוא אינו אישה וכבר
36 דרש ר' אליעזר בן מתיא הנזכר במשנה ולא מאיש שאינו אישה וזה בכלל דבריו ואף על פי שאין זה כוונת ר'
37 אליעזר בן מתיא וגם ר' יהודה קרא חספא היינו משום דר"ל שאין זה צריך קרא דס"ל מילת' דפשיט' הוא וקרא
38 למה לי דהאיך יגרש אדם אשה שאינו אשתו. וכן אני אומר הכא בפשיטות לכך לא רמזה התורה פסוק זה בפרשת
39 גירושין שהיא והיה אם לא תמצא חן משום שאי אפשר להתקיים והיתה לאיש אחר שאפי' הוא אינו יכול להתירה
40 שוב אפי' בגט שני. וא"כ אין לאשה זו תקנה להנשא לבעל אלא א"כ יחזור הוא וישא אותה :
- 41 ומעתה אני אומר בבירור ובפשיטות שמה שנהגו קדמונינו ז"ל שכשבא לידם גט כזה משכ"מ שגירשה כדי להפקיע
42 מזיקת היבם שנהגו מיד שעמד השכ"מ מחוליו עשו ביניהם נשואין חדשים בחופה וקדושין בלי פקפוק ובלו נדנדו

מקורות

Page 5 of 6 – YIJE 5783 – Set 4

- 1 לא נהגו כך משום מנהג בעלמא או משום קישור החרם שביניהם כמו שכתבו המקילים אלא מפני שהיו סוברים
2 מדין התורה שהגט הזה לא היה בו אלא ריח הגט רצוני לומר שהמגרש לא היה כוונתו להתירה לעלמא אלא
3 להפקיע מזיקת היבם והיו סוברים שאשה זו אין לה תקנה אחרת להנשא לאחר רק דוקא לבעלה הראשון ושמן
4 הטעם הזה לא כתבה התורה פסוק הזה בפרשת והיה אם לא תמצא מפני שאי אפשר להתקיים בה והיתה לאיש
5 אחר כמו שכתבתי ואעפ"י שלפי פרש"י משמע שצריך שיאמר לה בפירוש הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת
6 לכל אדם הם היו סוברים מה שראו שהיו צריכין לעשות עניינים מפורסמים בגט הזה היו מגלים כאלו אמר בפירוש
7 שו"ת מהר"ם מלובלין סימן קכג
- 8 וכיון שכן הוא. אומר אני שכל הדרכים שאמרנו שנשמע מדברי רש"י בפירוש ריח הגט יש בה והוא שהאשה הזאת
9 אין לה תקנה להנשא לשום איש בעולם רק לבעלה הראשון ישראל יצחק הנזכר. ואפילו בגט שני לא יוכל להתירה
10 לעלמא בשום אופן כלל וכלל וכמו שאמרתי למעלה. וחלילה להעלות על הדעת שכח הגט שהיה חלוש ורפה בשעת
11 נתינה שלא היה כחו וכוונתו להתירה לעלמא בשעת הנתינה. ובמחילת החרם והקנס משני הצדדים יוחזק כח הגט
12 למפרע להתירה לעלמא כמו שאמרו המקילים. חלילה וחלילה לכל הבא להתירה לעלמא ע"י מחילה זו הרי מתיר
13 אשת איש ומרבה ממזרים בישראל חלילה לא יעשה כן בישראל ח"ו.
- 14 שו"ת מהר"ם מלובלין סימן קכג
- 15 ועוד י"ל שלא היו בקיאים בדין דריח הגט ואין זה דוחק שהרי אפי' התנא ר' אליעזר לא ידע זה עד שבא רב ומצא
16 מרגניתא בברייתא ולא היה מורגל ביניהם בזמן ההוא מהמרגניתא מפני שלא היה נתפשט בזמנה דברי רב. אבל
17 רבותינו קדמונינו שהיו אחרי הגמרא שידעו ומצאו היא מרגניתא סמכו על דברי רב יהודא אמר רב ופשוט היה
18 הדין ביניהם כשנזדמן להם גט שכ"מ שלא הותרה האישה ההיא ע"י הגט ההוא אלא לפוטרה מחליצה אבל לא
19 להתירה לעלמא אלא שתחזור להנשא לבעלה הראשון כשעומד מחליו כמו שכתבתי הכל למעלה וזהו ברור ופשוט
20 בעיני. כל זה כתבתי בשומעי דברי האגרת הכתב שכתב הרב המסדר הגט הנ"ל :
- 21 ואח"כ בא אלי האגרת והפסק שכתב הרב הגאון הגדול נ"י ר"ג מוהר"ר מאיר יצ"ו מלבו"ב יובן מתוכו שמעשה הגט
22 היה על ידי שהטעו את המגרש הנ"ל ומתוך כך פסק שיכול המגרש להתירה לעלמא בגט שני והאריך בדבריו. על
23 זה אני אומר בודאי אם הדברים ברורים הם בדבריו שהיה גט מוטעה א"כ לא היה בכח כריתת גט הראשון אפי'
24 לפוטרה מחליצה מאחר שנעשה בטעות ולא היה בכח הגט הזה לכרות ולהפריד האשה מבעלה ואפי' לפוטרה מן
25 החליצה אם היו הדברים כן א"כ עדין היתה אדוקה בבעלה ואפילו ריח הגט לא היה כאן א"כ בודאי שפיר קאמר
26 והדין עמו שאם היו הדברים כן שיוכל הבעל הזה לפוטרה בגט שני. אלא שבעיני נראה שהדבר קשה לברר. לכך
27 אני אומר שאין לאשה זו שום התרה בעולם להנשא לאיש אלא לחזור להנשא לבעלה זה הראשון :
- 28 כללא דמילתא אין לזאת האשה המגורשת בק"ק ווינ"א שום תקנה להנשא לאיש כי אם לבעלה הראשון הנזכר. וכל
29 המתיר אותה אפי' ע"י גט שני הוא מתיר אשת איש לעלמא ומרבה ממזרים בישראל. וזה נכון ברור ופשוט בעיני
30 ולרוב פשיטותו אצלי לא הוצרכתי להעלותו בדפוס לבוש הבו"ץ וארגמ"ן אשר לי הואיל וראיתי שנוהגין כן בפשיטות
31 בלי שום פקפוק כלל ואמרתי שמדין תורה נהגו כן ולא משום מנהג בעלמא כמו שאמרו המקילים. את הנראה לע"ד
32 כתבתי וחתמתי היום ד' א"ך טוב לחודש שבט שע"ב לפ"ק. מרדכי נקרא יפה בן א"א כ"ר אברהם זלה"ה :
- 33 אחרי אשר כתבתי וחתמתי פסק הנ"ל ככל הכתוב למעלה שהיו בעיני דברים ברורים ואמתיים ונכונים לישרים
34 בלבותם ומתוקים לחיך לבעל שכל ומדע לכל הקוראים בו והראיתיו לקצת בעלי תריסין עמודי עולם ראשי ישיבות
35 לקרוא אותו. קצתם מהם יודו לדברי. וקצתם מהם יאמרו שמצאו דיבור אחד בתוס' שסותר כל היסוד אשר הצבתי
36 עליו כל הבנין. ואמרתי להם להראות לי אותו הדיבור והראו לי דיבור אחד במסכת גיטין ריש פרק המגרש דף פ"ב
37 ע"ב בדיבור המתחיל אפי' לא נתגרשה ז"ל וא"ת והא ודאי דאיסור כהונה שאני דהא אם לא נתגרשה אלא מאישה
38 ולא הותרה לשום אדם פשיטא דאפי' לר' אליעזר לא הוי גט כלל בעלמא ואם מת מותרת להתייבם אף על פי

מקורות

Page 6 of 6 – YIJE 5783 – Set 4

- 1 שפסולה לכהונה ע"כ לשון התוספות. והם יבינו מה שכתבו התוספות ואם מת מותרת להתייבם אף על פי שפסולה
2 לכהונה הרי הוא ממש נגד הפסק הנ"ל שכתבתי מפני שהם חושבים שגט כזה שהבעל אינו נותנו אלא שתהא היא
3 נפרדת ממנו ולא תהא מותרת לעלמא אינו עוקר את זיקת היבם ומותרת להתייבם לעולם. אבל אני אומר שעדיין
4 הם בחוץ ולא ירדו לסוף עומק דעת התוס' בגט כזה. ע"כ צריך אני להקדים לך הקדמה. דע שדבר פשוט הוא
5 שהמגרש את אשתו שלא בגט גמור אלא על מנת שיהא הוא נפרד לבדו ממנה ולא תהא מותרת לעלמא אשר
6 דברה בזה התורה בפסוק ואשה גרושה מאישה כמו שמפורש למעלה אינה מדברת באיש שעושה זה בלא טעם
7 דאטו בשופטני עסקינן לא יעשה כן. והנה אני מצאתי שהרבה טעמים נמצאים לאיש שעושה זה שמגרש את אשתו
8 ממנו לבדו ואינו מתירה לעלמא. וכבר ידעת שהוכחתי לעיל שזה הפסוק אינו מדבר אלא במי שמגרש מאהבה
9 והרבה אופנים נמצאים במגרשי מאהבה לפעמים יש בה משום אהבת ממון ולפעמים יש בה משום אהבת
10 הבריאות ולפעמים יש בה שהוא רוצה להצילה מטרדת והיזק וטורח החליצה כיצד לפעמים יזדמן לאשה שיש לה
11 קרוב אחד שהוא עשיר ואוהב אותה והיה נותן לה מתנה מרובה רק ששונא לבעלה ומחמת שנאת בעלה אינו נותן
12 לה כלום וכשהבעל רואה את זה מתוך אהבתה שאוהב אותה שתתעשר היא אפי' בלא הוא נותן לה גט שתהא
13 נפרדת ממנו ואינו מתירה לעלמא וחושב שמתוך כך יתן לה אותו האוהב קרוב שלה מתנות. ולפעמים יזדמן לאיש
14 ואשה שנזדווגו יחד ואין זיווגם עולה יפה מחמת שרואין שמיום שנזדווגו יחד נעשית היא חולנית ושמעתי כמה
15 פעמים שהקרובים יאמרו אם יתפרדו זוג הזה היתה היא חוזרת לבריאותה. וכשמוע בעלה את הדברים אלו מתוך
16 אהבתה הוא מגרש אותה כדי שהוא יהיה נפרד ממנה אבל אינו מתירה לעלמא וחושב באולי ישתנה המזל שלהם
17 ויחזור וישא אותה. ולפעמים שאין להם בנים והוא נפל למשכב וירא שמא תפול לפני היבם ותהיה זקוקה לו ויצער
18 אותה ומתוך אהבתה אותה מגרש אותה שתהא נפרדת ממנו ולא תהא זקוקה ליבם. אשר על זה הענין הצבתי
19 יסוד כל הפסוק אשר כתבתי למעלה וכל זה הוא נכלל בפסוק ואשה גרושה מאישה כמו ששמע מלשון של רש"י
20 בפרק האשה רבה. וכבר כתבתי למעלה שכריתות גט הזה אינו כורת בכח וחוזק כמו הגט שניתן אם לא תמצא חן
21 בעיניו. לפיכך כשיזדמן גט הזה מחמת אהבת הממון שכתבתי או מחמת אהבת הבריות שכתבתי והוא נותן לה גט
22 סתם ואינו מזכיר בו שום דבר אחר אינו עוקר בזה הגט רק אישותו לבדו אבל זיקת יבום אחיו אינו עוקר אותו וכיון
23 שלא הותר כל האיסור שנאסרה מחמת קידושיו שהרי אמר ואי את מותרת לעלמא גם איסור היבום לא הותר ולא
24 נעקר ממקומו אם כן אף על פי שנאסרה לכהן דהא נפרדה מבעלה היא והוי ריח הגט אם מת הזיקה לא נתעקרה
25 ואם מת מותרת להתייבם. ואני אומר שבגט כזה דיברו התוספות. וכבר ידעת מדבריי שכל ענייני הגט תלויין
26 במחשבה. אבל אם אנו רואין ומרגישין בו שדעתו לעקור בגט זה גם כן זיקת היבם כגון בנדון דידן במעשה הגט
27 שבוי"ן שאנו רואין בו שכוונתו היתה לעקור גם זיקת היבם פשיטא שגם כוונתו מועילה שפטורה היא מחליצה שכל
28 זה נכלל בפסוק ואשה גרושה מאישה אבל עדיין היא אגודה ביה שהרי לא התירה לעלמא. ואם כן מה שהוכחתי
29 למעלה מפסוק זה ומפרש"י נראה שמעשה הגט בוי"ן היה כך שכל מעשיהם וכל דבריהם היו מוכיחים שכוונת
30 הבעל היה להצילה מזיקת היבם :
- 31 על כן לדברי הראשונים אני חוזר ואומר כללא דמילתא שהאשה הזאת מרת בת שבע בת הקצין הר"ר וייביש מק"ק
32 ווי"ן אין לה תקנה להנשא לשום איש בעולם כ"א לחזור להנשא לבעלה הראשון הנ"ל כמר ישראל יצחק הנ"ל
33 במהר"ר אברהם רבי וואלפש וכל המתיר אותה לאיש אחר אפילו בגט שני הוא מתיר אשת איש לעלמא ומכשיל
34 את הרבים להרבות ממזרים בישראל. ולהשומע יונעם. דברי החותם שנית מרדכי נקרא יפה:
- 35 ועיין בהרחב בסה"מ לרס"ג- מצוה לגרש-
- 36 על פי הלבוש הנ"ל
- 37 ולר"ש אבן גבירול- שיש ב' מצוות